

ЕВРОПСКА КОНВЕНЦИЈА О ОСТВАРИВАЊУ ДЕЧЈИХ ПРАВА¹

Преамбула

Државе чланице Савета Европе и друге Државе потписнице овог документа, Сматрајући да је циљ Савета Европе да оствари веће јединство међу својим члановима; Уважавајући Конвенцију о правима детета Уједињених нација, а посебно члан 4. који обавезује државе чланице Конвенције да предузму све одговарајуће законодавне, административне и друге мере за остваривање права које признаје поменута Конвенција; Примајући на знање садржаја Препоруке 1121 (1990) Парламентарне скупштине о правима детета;

Уверене да права и најбољи интереси деце треба да буду промовисани и да у том циљу деца треба да имају прилике да остварују своја права, посебно у породичним стварима која на њих утичу;

Прихватајући да деци треба пружити релевантне информације да би се омогућило да се та права и најбољи интереси деце промовишу и да одговарајући значај треба дати погледима деце;

Признајући важност родитељској улози у заштити и промоцији права и најбољих интереса деце и сматрајући да, где је потребно, државе такође треба да се ангажују у таквој заштити и промоцији;

Сматрајући, међутим, да је у случају конфликта пожељно да породице покушају да постигну споразум пре него што се обрате правосудним органима,

Договориле су се следеће:

Поглавље I

Домашај и циљ Конвенције и дефиниције

Члан 1 – Домашај и циљ Конвенције

1. Конвенција се примењује на децу која нису напунила 18 година.
2. Циљ ове конвенције, у најбољем интересу деце, је да промовише њихова права, додели им процесна права и олакша остваривање тих права обезбеђујући да деца, сама или посредством других особа или

¹ Европска конвенција о остваривању дечјих права, Стразбур, 25. јануар 1996. године.

тела, буду информисана и да им се дозволи да учествују у поступку пред правосудним органима који се на њих односи.

3. За потребе ове Конвенције поступцима пред правосудним органима који се односе на децу сматрају се породични поступци, посебно они који укључују остваривање родитељских одговорности, као што су пребивалиште и приступ деци.

4. Свака Држава ће, у време потписивања или приликом депоновања својих инструмената ратификације, прихватања, одобравања или приступања, изјавом упућеном Генералном секретару Савета Европе навести најмање три категорије породичних спорова пред судским органима на које ће се ова Конвенција примењивати.

5. Свака Страна може, допунском изјавом, навести додатне категорије породичних спорова на које ће се примењивати ова Конвенција или дати информације о примени Члана 5, става 2 Члана 9, става 2 Члана 10 и Члана 11.

6. Ни једна одредба ове Конвенције не спречава Стране да примењују правила повољнија за промоцију и остваривање дечјих права.

Члан 2 – Дефиниције

За потребе ове Конвенције:

- а) појам „правосудни орган“ означава суд или административни орган са једнаким овлашћењима;
- б) појам „носиоци родитељских одговорности“ означава родитеље и друга лица или тела која имају право да остварују неке или све родитељске одговорности;
- ц) појам „представник“ означава лице, као што је правник, или тело именоване да у име детета делују пред правосудним органима;
- д) појам „релевантне информације“ означава информације које одговарају старости и способности разумевања детета и које ће бити изнете да би омогућиле детету да остварује у потпуности своја права, осим ако би изношење таквих информација било у супротности са добробити детета.

Поглавље II

Процесне мере за промовисање остваривања дечјих права

А. Процесна права детета

Члан 3 – Право на информисаност и изражавање сопствених погледа у поступку

Детету које се према унутрашњем законодавству сматра за довољно способног за разумевање, у случајевима поступка пред правосудним органом који се односи на њега или њу, биће додељена следећа права и имаће право да их захтева:

- а) да добије све релевантне информације;
- б) да буде консултовано и да изрази своје погледе;
- ц) да буде информисано о могућим последицама поступања у складу са тим погледима и о могућим последицама сваке одлуке.

Члан 4 – Право да тражи именовање специјалног представника

1. У складу са чланом 9, дете има право да затражи, лично или посредством других лица или тела, именовање специјалног представника у поступку пред правосудним органом који се односи на њега, када

интерно законодавство спречава носиоце родитељскиг одговорности да представљају дете због конфликта интереса међу њима.

2. Државе имају право да ограниче право из става 1 на децу за коју се по унутрашњем праву сматра да имају довољан ниво разумевања (!).

Члан 5 – Друга могућа процесна права

Потписнице ће размотрити давање деци додатних процесних права у односу на поступке пред правосудним органима који их се тичу, а посебно:

- а) право да затраже помоћ одговарајуће особе по свом избору да би помогла да изразе своја гледишта;
- б) право да сами затраже, или посредством других особа или тела, именовање одвојеног представника, у одговарајућим случајевима правника;
- ц) право да именују сопственог представника;
- д) право да остваре нека или сва права учесника у таквом поступку.

Б. Улога правосудних органа

Члан 6 – Поступак одлучивања

У поступку који се односи на дете, правосудни орган ће, пре него што донесе одлуку:

- а) размотрити да ли има довољно информација на располагању да би донео одлуку у најбољем интересу детета и, где је потребно, прибавиће додатне информације, посебно од носилаца родитељских обавеза;
- б) у случају у коме се по интерним законима сматра да дете довољно разуме (!):
 - обезбедиће да дете добије све релевантне информације;
 - консултовати лично дете у одговарајућим случајевима, ако је потребно у четири ока, сам орган или преко других лица или тела, на начин прилагођен његовом или њеном разумевању, осим ако ово не би очигледно било у супротности са најбољим интересима детета;
 - дозволити детету да изнесе своје гледиште;
- ц) дати одговарајући значај гледиштима која је изнело дете.

Члан 7 – дужност брзог деловања

У поступку који се односи на дете, правосудни орган ће деловати брзо да би се избегло непотребно отезање и биће му на располагању процесна средства која ће обезбедити да се његове одлуке проптно изврше. У хитним случајевима, правосудни орган ће имати овлашћење, када је то сходно, да донесе одлуке које су одмах извршене.

Члан 8 – Поступање по сопственој иницијативи

У поступцима који се односе на дете, правосудни орган ће имати овлашћење да поступа по сопственој иницијативи, у случајевима одређеним домаћим правом када је добробит детета озбиљно доведена у питање.

Члан 9 – Именовање представника

1. У поступцима који се односе на дете када су према унутрашњем законодавству носиоци родитељских одговорности спречени да представљају дете због конфликта интереса међу њима, правосудни орган има овлашћење да именује специјалног представника детету у тим поступцима.

2. Стране ће размотрити могућност да у поступцима који се односе на дете правосудни орган добије овлашћење да именује специјалног представника, у одговарајућим случајевима правника, да заступа дете.

В. Улога представника

Члан 10.

1. У поступцима пред правосудним органима који се односе на децу, осим ако је то очигледно у супротности са најбољим интересима детета, представник ће:

- а) дати детету све релевантне информације, ако се за дете по унутрашњем законодавству сматра да има довољну способност разумевања;
- б) дати објашњења детету, ако се за дете по унутрашњем законодавству сматра да има довољну способност разумевања, о могућим последицама саглашавања са његовим или њеним погледима и о могућим последицама свих радњи представника;
- ц) утврдити погледе детета и изнети те погледе правосудном органу.

2. Стране ће размотрити могућност проширења важности одредби става 1 на носиоце родитељских одговорности.

Г. Проширивање одређених одредби

Члан 11.

Стране ће размотрити могућност проширивања примене Чланова 3, 4 и 9 на поступке који се односе на децу пред другим телима и на ствари које се односе на децу а нису предмет поступка.

Д. Национална тела

Члан 12.

1. Стране ће подстицати кроз тела која, између осталог, обављају функције наведене у ставу 2, промовисање и остваривање дечјих права.

2. Функције горе наведених тела су следеће:

- а) да подносе предлоге за јачање законодавства које се односи на остваривање дечјих права;
- б) да дају мишљења о нацртима прописа који се односе на остваривање дечјих права;
- ц) да обезбеђују опште информације о остваривању дечјих права медијима, јавности и лицима и телима која се баве питањима везаним за децу.;
- д) да траже мишљења од деце и снабдевају их релевантним информацијама.

Е. Остала питања

Члан 13 – Посредовање или други поступци за решавање спорова

У циљу спречавања спорова или њиховог решавања, или како би се избегло покретање поступка који се односе на децу пред правосудним органима, Стране ће охрабривати посредовање или друге поступке за решавање спорова и коришћење таквих средстава за постизање споразума у одговарајућим случајевима које одреде Стране.

Члан 14 – Правна помоћ и саветовање

Када унутрашње право ставља на располагање правну помоћ или савет за представљање деце у поступку пред правосудним органима, те одредбе ће се примењивати у односу на питања обухваћена Члановима 4 и 9.

Члан 15 – Однос са другим међународним инструментима

Ова Конвенција неће ограничити примену било ког другог међународног инструмента који се бави специфичним питањима покренутим у контексту заштите деце и породице, чија је Страна ове Конвенције потписница или постане потписница.

Поглавље III

Стални комитет

Члан 16 – Успостављање и функције Сталног комитет

1. Успостављен је Стални комитет за потребе ове Конвенције
2. Стални комитет ће разматрати питања везана за ову Конвенцију. Комитет може посебно:
 - а) разматрати сва релевантна питања која се односе на тумачење и примену Конвенције. Закључци Комитета који се односе на примену Конвенције могу бити у форми препоруке; препорука ће бити усвојена двотрећинском већином;
 - б) предлагати допуне Конвенције и разматрати оне поднете предлоге у складу са Чланом 20;
 - ц) давати савете и помоћ националним телима која обављају функције из става 2 Члана 12 и промовисати међународну сарадњу међу њима.

Члан 17 – Састав

1. Свака Страна може бити заступљена у Комитету једним или више делегата. Свака страна има један глас.
2. Свака Држава поменута у Члану 21, која није Страна ове Конвенције, може бити представљана у Комитету посматрачем. Исто се односи на сваку другу Државу или на Европску Заједницу, пошто буде била позвана да приступи Конвенцији у складу са одредбама Члана 22.
3. Осим ако Страна обавести Генералног секретара о свом противљењу месец дана пре састанка, Стални Комитет може позвати да учествују као посматрачи на свим својим састанцима, на једном састанку или делу састанка:
 - било који Државу која није поменута у напред наведеном ставу 2;
 - Комитет Уједињених нација за права детета;
 - Европску заједницу;
 - било које међународно владино тело;
 - било које међународно невладино тело које обавља једну или више функција наведених у ставу 2 Члана 12;
 - било које национално владино или невладино тело које обавља једну или више функција наведених у ставу 2 Члана 12;
4. Стални комитет може размењивати информације са одговарајућим организацијама које се баве остваривањем дечјих права.

Члан 18 – Састанци

1. На крају треће године након ступања на снагу ове Конвенције и на сопствену иницијативу, у било ком тренутку после овог датума, Генерални секретар Савета Европе ће сазвати састанак Сталног комитета.
2. Одлуке у Сталном комитету могу бити донете само ако је најмање половина Страна присутна.
3. Осим у случајевима предвиђеним Члановима 16 и 20, одлуке Сталног комитета ће се доносити већином гласова присутних чланова.
4. У складу са одредбама ове Конвенције, Стални комитет ће донети своја сопствена правила процедуре и правила процедуре било ког радног тела које образује ради извршавања свих одговарајућих задатака по овој Конвенцији.

Члан 19 – Извештаји Сталног комитета

После сваког састанка, Стални комитет ће проследити Странама и Комитету министара Савета Европе извештај од дискусији на састанку и све донете одлуке.

Поглавље IV

Допуне Конвенције

Члан 20.

1. Свака допуна одредби ове Конвенције коју предложи Страна или Стални комитет биће достављена Генералном секретару Савета Европе, а он ће је проследити, најкасније два месеца пре наредног састанка Сталног комитета, Државама чланицама Савета Европе, свим потписницима, свим Странама, свим Државама позваним да потпису ову Конвенцију у складу са одредбама Члана 21 и свакој Држави или Европској Заједници, позваним да приступе Конвенцији у складу са одредбама Члана 22.
2. Стални комитет ће размотрити сваку допуну предложену у складу са одредбама претходног става и поднеће на одобрење Комитету министара текст усвојен двотрећинском већином поднетих гласова. Након одобрења Комитета, текст ће бити прослеђен Странама на прихватање.
3. Свака допуна ће ступити на снагу првог дана месеца који следи након протеча периода од месец дана од датума када су све Стране обавестиле Генералног секретара да су прихватиле допуну.

Поглавље V

Завршне одредбе

Члан 21 – Потписивање, ратификација и ступање на снагу

1. Ова Конвенција је отворена за потписивање Држава чланица Савета Европе и Држава нечланица које су учествовале у њеном разматрању.
2. Ова Конвенција подлеже ратификацији, прихватању или одобрењу. Инструменти ратификације, прихватања или одобрења биће депоновани код Генералног секретара Савета Европе.
3. Ова Конвенција ће ступити на снагу првог дана у месецу који следи након протеча периода од три месеца од датума када су три Државе, од којих најмање две чланице Савета Европе, изразиле сагласност да буду обавезане Конвенцијом у складу са одредбама претходног става.
4. У односу на било коју потписницу која изрази своју спремност да буде њиме обавезана, Конвенција ће ступити на снагу првог дана месеца који следи након протеча периода од три месеца од датума депоновања инструмената ратификације, прихватања или одобрења те потписнице.

Члан 22 – Државе нечланице и Европска Заједница

1. Након ступања на снагу ове Конвенције, Комитет министара Савета Европе може, на сопствену иницијативу или по предлогу Сталног комитета и након консултација са Странама, да позове било коју Државу нечланицу Савета Европе, која није учествовала у разматрању Конвенције, као и Европску Заједницу, да приступи овој Конвенцији, на основу одлуке донете већином гласова коју предвиђа Члан 20, став д) Статута Савета Европе, и једногласном одлуком представника Држава уговорница које имају право да буду заступљене у Савету министара.

2. Ова Конвенција ће ступити на снагу у односу на било коју Државу која приступа или Европску заједницу првог дана месеца који следи након протеча периода од три месеца од датума депоновања инструмента приступања код Генералног секретара Савета Европе.

Члан 23 – Територијална примена

1. Свака Држава може, у време потписивања или када депонује своје инструменте ратификације, прихватања, одобрења или приступања, навести територију или територије на којима ће се примењивати ова Конвенција.

2. Свака Страна може, у сваком тренутку касније, изјавом упућеном Генералном секретару Савета Европе проширити примену ове Конвенције на било коју другу територију наведену у изјави за чије међународне односе је она одговорна или у чије име је овлашћена да предузима радње. За такву територију Конвенција ће ступити на снагу првог дана месеца који следи након протеча периода од три месеца од датума пријема такве изјаве код Генералног секретара.

3. Свака изјава дата у складу са претходна два става може, у односу на сваку територију наведену у таквој изјави, бити повучена обавештењем упућеним Генералном секретару. Повлачење ће ступити на снагу првог дана месеца који следи након протеча периода од три месеца од датума када је Генерални секретар примио такво обавештење.

Члан 24 – Резерве

Резерве на Конвенцију нису дозвољене.

Члан 25 – Отказ

1. Свака Страна може у било ком тренутку отказати чланство у овој Конвенцији путем обавештења упућеног Генералном секретару Савета Европе.

2. Такав отказ ће ступити на снагу првог дана у месецу који следи након протеча периода од три месеца од датума када је Генерални секретар примио обавештење.

Члан 26 – Обавештења

Генерални секретар Савета Европе ће обавестити државе чланице Савета Европе, све потписнице, све Стране и све друге Државе или Европску заједницу које су позване да приступе овој Конвенцији о:

- а) сваком потписивању;
- б) депоновању сваког инструмента ратификације, прихватања, одобрења или приступања;
- ц) сваком датуму ступања на снагу ове Конвенције у складу са Члановима 21 или 22;
- д) свакој допуни усвојеној у складу са Чланом 20 и датуму када та допуна ступа на снагу;
- е) свакој изјави датом сходно Члановима 1 и 23;

ф) сваком отказу учињеном на основу одредаба Члана 25;

г) сваком другом акту, обавештењу или комуникацији који се односе на ову Конвенцију.

Доле потписани, прописно овлашћени, потписали су ову Конвенцију као сведоци.

Учињено у Стразбуру овог 25-ог дана јануара 1996.г. на енглеском и француском језику, при чему су оба текста подједнако аутентична, у једном примерку, који ће бити депонован у архивама Савета Европе.

Генерални секретар Савета Европе ће доставити оверене копије свакој Држави чланици савета Европе, Државама нечланицама које су учествовале у разматрању ове Конвенције, Европској заједници и свакој Држави позваној да приступи овој Конвенцији.